

Utlåtande 2017:158 RI (Dnr 106-1036/2016)

Upprättelse för barnbrudar i Stockholm

Motion (2016:85) av Rickard Wall (-)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Rickard Wall (-) anför i en motion till kommunfullmäktige att ett antal grupper i samhället synes stå i kö med krav på upprättelse för påstådda tidigare tiders missförhållanden. Enligt Wall är en grupp de så kallade barnbrudarna och föreslår att ett arbete för att ge tidigare års barnbrudar i Stockholms stad upprättelse påbörjas.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnden, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att den svenska lagstiftningen avseende tvångsäktenskap och barnäktenskap är tydlig och flera myndigheter arbetar med förebyggande insatser, samt att Stockholms stad har en välfungerande organisation och struktur för länsgemensamt samarbete för att förhindra tvångsäktenskap genom resurscentrum Origo.

Socialnämnden anser att staden bör satsa resurser som inriktas på att förebygga att barnäktenskap sker, då det snarare handlar om att höja kunskapen bland riskutsatta målgrupper om vilka mänskliga rättigheter som gäller för barn och unga i detta avseende samt att ge stödande insatser för att kunna och våga säga nej.

Bromma stadsdelsnämnd konstaterar att regeringen förbereder en nationell strategi, som förhoppningsvis även kommer att innefatta en nationell kartläggning med syfte att ge fördjupad kunskap om situationen gällande barnbrudar och barnäktenskap och anser att Stockholms stad bör avvakta för att se hur arbetet med den nationella strategin ska bedrivas och konkret gå tillväga.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har inga invändningar mot att kvinnor som tidigare ingått i barnäktenskap genom svenska myndigheters godkännande uppmärksammas och ges lämplig form av upprättelse, men anser däremot inte att det ligger inom nämndens ansvarsområde att ta ställning till detta.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att det inte ligger inom nämndens ansvarsområde att ta ställning i frågan om Stockholms stad ska initiera och finansiera en sådan process och inte heller i frågan om hur staden gör sina budgetprioriteringar.

Mina synpunkter

I Sverige råder bred samsyn i fördömandet av barnäktenskap. Det är ett brott mot barns rättigheter och FN:s barnkonvention. Under år 2014 skärptes lagstiftningen kring tvångsäktenskap och barnäktenskap: två nya brott infördes i brottsbalken – äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa – samtidigt som möjligheten för barn att få dispens att gifta sig avskaffades.

Stockholm ska vara en stad där ingen behöver vara rädd för våld och där åtgärder som syftar till att förhindra hedersrelaterat våld och förtryck prioriteras. Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck 2017-2020 är en utgångspunkt för arbetet. Staden deltar genom verksamheten Origo i ett länsgemensamt samarbete för att förhindra tvångsäktenskap. Origo resurscentrum drivs i samarbete mellan Stockholms stad och övriga kommuner i länet, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten.

Efter det att motionen skrevs har regeringen presenterat en nationell strategi för mäns våld mot kvinnor, där insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck ingår. Arbetet för att stoppa tvångsäktenskap, barnäktenskap och brott med

hedersmotiv utgör en del. Jag delar den uppfattning som framförts i flera remissyttranden om att staden har en välfungerande organisation på området och att det är klokt, för att undvika risken för dubbelarbete, att beakta hur arbetet med den nationella strategin fortskrider innan behovet av ytterligare stadsspecifika initiativ bedöms.

Bilaga

Motion (2016:85) av Rickard Wall (-) om upprättelse för barnbrudar i Stockholm.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 31 maj 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Ulrika Gunnarsson

Remissammanställning

Ärendet

Rickard Wall (-) anför i en motion till kommunfullmäktige att ett antal grupper i samhället synes stå i kö med krav på upprättelse för påstådda tidigare tiders missförhållanden. Enligt Wall är en grupp de så kallade barnbrudarna.

Rickard Wall (-) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

- ett arbete för att ge tidigare års barnbrudar i Stockholms stad upprättelse påbörjas
- ge kommunstyrelsen i uppdrag att utse en särskild person för att arbeta med frågan
- ge kommunstyrelsen i uppdrag att ombesörja att det två gånger per år avrapporteras till kommunfullmäktige hur arbetet fortskrider
- kostnadsneutralitet säkerställs genom att motsvarande minskningar görs i stadens olika genuspedagogiska projekt

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

I juli 2014 skärptes lagstiftning kring tvångsäktenskap och barnäktenskap. Två nya brott infördes i brottsbalken, och samtidigt avskaffades möjligheten för barn att få dispens att gifta sig. Den svenska lagstiftningen är tydlig och flera myndigheter arbetar med förebyggande insatser. Det Nationella Kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötland samordnar och stödjer arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer som t ex barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor. Kompetensteamets arbete omfattar bland annat kunskaps- och metodutveckling, råd och stöd till yrkesverksamma samt särskilda informationskampanjer.

Stadens arbete utgår från kommunfullmäktiges mål *4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld* där åtgärder som syftar till att förhindra

hedersrelaterat våld och förtryck prioriteras. Stadens *program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck 2017-2020* är en utgångspunkt för nämndernas arbete.

Stockholms stad har en välfungerande organisation och struktur för länsgemensamt samarbete för att förhindra tvångsäktenskap, genom verksamheten Origo. Origo resurscentrum drivs i samarbete mellan Stockholms stad och övriga kommuner i länet, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten. Origo arbetar mot hedersrelaterat förtryck och våld och är Sveriges första myndighetsgemensamma resurscentrum med fokus på ungdomar som lever med hedersnormer.

I motionen föreslås att Stockholms stad ska göra motsvarande minskningar i stadens olika ”genuspedagogiska projekt” för att uppnå kostnadsneutralitet. I budgeten framgår att Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter därför att i en stad som är tillgänglig för alla kommer lika rättigheter och möjligheter alla till del.

Stadsledningskontoret föreslår att motionen anses besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2016 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Med syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap infördes 2014 ändrade bestämmelser i Äktenskaps-balken och Brottsbalken.

I samband med att betänkandet ”Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap” (SOU 2012:35) genomfördes omfattande informationsinsatser inom området.

Berörda statliga myndigheter som Migrationsverket och Skatteverket arbetar med att tydliggöra sina interna regelverk kring hur de ska hantera situationer med barnäktenskap.

Det nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötland har bland annat i uppdrag att utarbeta informationsmaterial inom området. Förvaltningen vill med ovanstående exempel tydliggöra att frågor som rör barnäktenskap tas med stort allvar i det svenska samhället.

Förvaltningen har inhämtat synpunkter från Origo - Stockholms läns resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld avseende motionen. Origo anser att resurserna bör läggas på att satsa framåt för att förebygga att barnäktenskap ingås över huvud taget. Bedömningen är att den svenska lagstiftningen är tydlig. Det handlar istället om

att höja kunskapen bland riskutsatta målgrupper om vilka mänskliga rättigheter som gäller för barn och unga i detta avseende samt att ge stödjande insatser för att kunna och våga säga nej.

Förvaltningen instämmer i Origos synpunkter om att staden bör satsa resurser med inriktningen att förebygga att barnäktenskap sker. Förvaltningen menar även att utredningar kring om särskilt utpekade grupper i samhället ska få upprättelse på grund av att de tidigare utsatts för missförhållande inte är ett kommunalt uppdrag och utifrån detta är inte något förslag i motionen möjliga att utföra. Förvaltningen anser med anledning av ovanstående att de förslag som ställs i motionen ska avslås.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen på ”Motion av Rickard Wall (-) om upprättelse för barnbrudar i Stockholm”.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att frågan om barnbrudar och barnäktenskap är mycket viktig, förvaltningen kan även konstatera att barnäktenskap är ett brott mot barns rättigheter och strider mot FN:s barnkonvention. Frågan om barnäktenskap är komplicerad och betydligt vanligare i Sverige än man hitintills trott. Enligt en rapport från Migrationsverket (2016) framkommer det att man identifierat 132 gifta ensamkommande barn, men man konstaterar att mörkertalet sannolikt är mycket stort.

Förvaltningen kan även konstatera att sedan reglerna för barnäktenskap skärptes för två år sedan har endast ett fåtal ärenden lett till åtal, något som även fått regeringen att reagera. Regeringen förbereder nu en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, som bland annat rör frågor om våld i hederns namn och barnäktenskap (pressmeddelande 2016-10-11). Regeringen har även uttryckt en vilja att se över lagstiftningen för att kunna lagföra fler. Barnombudsmannen (BO) har också uttalat att skyddet mot barnäktenskap måste stärkas (dnr 3.5.1:0494/16) och att barnäktenskap inte är acceptabelt.

Utifrån det faktum att regeringen förbereder en nationell strategi, som förhoppningsvis även kommer att innefatta en nationell kartläggning med syfte att ge fördjupad kunskap om situationen gällande barnbrudar och barnäktenskap, är det förvaltningens uppfattning att Stockholms stad och kommunfullmäktige inte bör besluta att tillsätta en särskild person med uppdraget att ta fram riktlinjer för arbetet, sätta upp mål, att informera berörda, att uppvakta relevanta aktörer och att formulera hur en upprättelse ska gestaltas då det finns stor risk för dubbelarbete. Stockholms stad bör avvakta för att se hur arbetet med den nationella strategin ska bedrivas och konkret gå tillväga. Förvaltningen anser dock att Stockholms stad bör bevaka denna fråga då

den är av intresse.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 november 2016 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Barnäktenskap är en form av förtryck som medför allvarliga konsekvenser för liv och hälsa, risken är stor att minderåriga flickor som ingår i äktenskap med äldre män utsätts för våld och övergrepp och att de berövas deras möjligheter till frihet och självbestämmande.

Förvaltningen har inga invändningar mot att kvinnor som tidigare ingått i barnäktenskap genom svenska myndigheters godkännande uppmärksammas och ges lämplig form av upprättelse. Det ligger dock inte inom förvaltningens ansvarsområde att ta ställning i dels frågan om huruvida Stockholms stad ska initiera och finansiera en sådan process och dels vad det gäller stadens prioriteringar i budget.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2016 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Barnäktenskap är en form av förtryck som medför allvarliga konsekvenser. Risken är stor att minderåriga flickor som ingår i äktenskap med äldre män berövas sina möjligheter till frihet och självbestämmande. Förvaltningen har inga invändningar mot förslaget att kvinnor som ingått i barnäktenskap genom svenska myndigheters godkännande uppmärksammas och ges någon form av upprättelse. Det ligger dock inte inom förvaltningens ansvarsområde att ta ställning i frågan om Stockholms stad ska initiera och finansiera en sådan process och inte heller i frågan om hur staden gör sina olika prioriteringar i budget.